

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie utworzenia dalszej seryi okręgów sanitarnych w roku 1896.

Wysoki Sejmie!

Na zasadzie postanowień ustawy z dnia 2. lutego 1891 L. 17. Dz. ust. i rozp. kraj. a w szczególności §. 5. tejże wezwał Wydział krajowy reskryptem z dnia 8. czerwca b. r. do l. 28.581 wszystkie wydziały powiatowe, w których nie została jeszcze przeprowadzoną organizacya lekarzy okręgowych, ażeby po myśli postanowień §. 5. powyższej ustawy przedstawiły Wydziałowi krajowemu umotywowane wnioski swoje co do potrzeby utworzenia okręgu sanitarnego. Tym samym reskryptem wezwaliśmy również i te Wydziały powiatowe w których istnieją już okręgi sanitarne o złożenie sprawozdania, o skutkach działalności lekarzy okręgowych, tudzież przedstawienia wniosków czy i o ile przydział miejscowości do danego okręgu okazał się w praktyce odpowiednim oraz czy zachodzi potrzeba utworzenia większej liczby okręgów w powiecie.

Z odpowiedzi, jakie na ten reskrypt otrzymaliśmy wynika, iż z Wydziałów powiatowych, w których nie nrządzono jeszcze okręgów sanitarnych domagają się ich utworzenia w roku 1896 następujące: Wydział powiatowy w Jaśle o ustanowienie okręgu w Krempinie, Wydział powiatowy w Gymbowie o nstanowienie okręgu w Bobowy; Wydział powiatowy w Białej o okręg w Buczkowicach; Wydział powiatowy w Żydaczowie o okręgi w Żurawnie i Nowem Siole; Wydział powiatowy w Rzeszowie o okręgi w Głogowie i Błażowej; Wydział pow. w Łańcucie o okręg w Grodzisku; Wydział pow. w Ropezycach o okręg w Wielopolu; Wydział pow. w Trembowli o okręgi w Strnsowie i Janowie; Wydział pow. w Złoczowie o okręg w Gologórach; Wydział pow. w Brzesku o okręgi w Czchowie i Szezurowej; Wydział pow. w Buczaczn o okręg w Koropcu; Wydział pow. w Chrzanowie o okręgi w Alwerni i Bóbrku; Wydział powiatowy w Myślenicach o okręgi w Myślenicach i Sułkowicach. Ogółem tedy 13 powiatów domaga się utworzenia 19 okręgów sanitarnych.

Z Wydziałów powiatowych zaś w których istnieją jnz okręgi sanitarne d magają się utworzenia dalszych następujące:

Wydział powiatowy w Kołomyi nznaje potrzebę utworzenia okręgu w Peczyńżynie; Wydział powiatowy w Jarosławiu o nowy okręg w Pruchniku; Wydział pow. w Gródku o okręgi w Lubieniu Wielkim i Dąbrowicy; Wydział pow. w Kossowie o okręgi w Pistyniu i w Kutach; Wydział powiatowy w Starem mieście o okręg w Topolnicy; Wydział

powiatowy w Tłumaczu o okręgi w Ottyni i Chocimierzu. Ogółem 6 powiatów żąda utworzenia jeszcze 9 okręgów ponad istniejące już w tych powiatach.

Po doliczeniu tedy wykazanych powyżej powiatów i okręgów wypada, iż 19 powiatów żąda utworzenia 28 okręgów sanitarnych.

Nadto z uwagi na wniesioną pod dniem 27. września do L. W. 61.565 petycję ośmnastu gmin powiatu Brzozowskiego domagającą się usilnie utworzenia posady lekarza okręgowego z siedzibą, w Dynowie. Wydział krajowy po porozumieniu się z c. k. Namiestnictwem postanowił zaproponować Wysokiemu Sejmowi utworzenie okręgu sanitarnego w powiecie Brzozowskim, tudzież okręgu sanitarnego w powiecie lwowskim z siedzibą lekarza okręgowego w Jaryczowie, które to powiaty nie posiadają jeszcze lekarzy okręgowych.

Z ogólnego zestawienia wynikałaby tedy potrzeba aktywowania w 21 powiatach 30 okręgów sanitarnych.

Przestrzegając atoli zasady już w pierwotnych sprawozdaniach naszych wyrażonej, iż w początkach organizacyi okręgów sanitarnych należy przedewszystkiem aktywować tylko po jednym okręgu w powiecie zwłaszcza gdy jak to doświadczenie pouczyło, znaczna liczba zorganizowanych już okręgów sanitarnych dla braku lekarzy funkcyonować nie może, jak Al. A. to w załączniku A. uwidoczniono.

Wydział krajowy postanowił przedstawić Wysokiemu Sejmowi wniosek utworzenia w r. 1896 w 20 powiatach 20 okręgów sanitarnych t. j. po jednym w każdym powiecie według rozkładu, który w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem dokonanym zostanie.

Zmiany dotychczasowych siedzib lekarzy okręgowych zażądały Wydziały powiatowe Rohatyn, Stryj, Zaleszczyki i Rawa, które to zmiany po zasięgnięciu porozumienia z c. k. Namiestnictwem wprowadzone zostaną w życie w czasie najbliższym jak w ogóle wszystkie żądania w tym kierunku wpływające ze strony Wydziałów powiatowych a należyte uzasadnione miejscowymi stosunkami.

Co się tyczy skutków działalności lekarzy okręgowych to obecnie ze względu na dość jeszcze krótki okres jaki dzieł organizacyę okręgów sanitarnych od chwili jej powstania na mocy ustawy z dnia 2. lutego 1891, nie podobna wyrzec stanowczego zdania zwłaszcza gdy bardzo znaczna liczba okręgów funkcyonuje zaledwie od roku a jak to Wysoki Sejm z wykazu A. powziąć raczy, nie mała ich liczba dotąd nie obsadzona t. j. wakuje albo z braku lekarzy lub wkrótce po obsadzeniu opróżniona została.

Opinie Wydziałów powiatowych co do wyników działalności lekarzy okręgowych są też podzielone, jedne uznają organizacyę tę jako dla naszych gmin jeszcze przedwczesną i mało rokują z niej pożytku, inne wyrażają się o niej z uznaniem nie wątpiąc o dobroczynnych skutkach jakie w przyszłości osiągnąć może.

Zdaniem naszym atoli instytucya lekarzy okręgowych, jak każda rzecz nowa, musi przez czas dłuższy funkcyonować, zanim w zupełności przyjąć się zdoła w naszym kraju, i korzystną działalnością swą wyrobić sobie uznanie i usprawiedliwić te nadzieje, jakie Wysoki Sejm uchwalając ustawę do niej przywiązywał.

Główną przyczyną braku kandydatów lekarskich dla istniejących okręgów jest, o ile nabyte doświadczenie pouczyło, zbyt niska płaca lekarza wynosząca 500 zlr. rocznie, która wprawdzie jako minimum przyjętą została w ustawie, ale której to granicy Wydziały powiatowe bardzo ściśle się trzymają. Jak dotąd bowiem na ogólną liczbę lekarzy okręgowych zaledwie kilku pobiera wyższe place, i ci też trzymają się stale na swych posadach.

Drugim powodem, iż organizacya okręgów nie rozwija się tak jakby tego pragnąć należało, jest brak praktyki prywatnej i niekorzystne stosunki miejscowe w okolicach gdzie one istnieją. Z tąd też pochodzą i zbyt częste a dla służby zdrowia nader szkodliwe

przenosiny lekarzy z jednego okręgu na drugi, skoro bodaj tylko pozory przemawiają za możliwością osiągnięcia lepszych warunków egzystencyi na dokonanej zamianie.

Jakto wielokrotnie stwierdzonem zostało, nie zdola zatrzymać lekarza w muiej korzystnym, pod względem praktyki prywatnej okręgu nawet przyznanie ze strony Wydziału krajowego najwyższej kwoty ryczałtu na podróże, i wyższa płaca jak w ustawie przyjęto.

Bardzo powolny rozwój i funkcyonowanie instytucyi lekarzy okręgowych ilustrują też zaniknięcia rachunkowe pod względem preliminowanych a faktycznie wydanych kwot na ryczałty podróży i tak :

W roku 1892 z prelim. i uchwalonych	2.000 zł.	wydaliśmy na ryczałty	240 zł.
" " 1893 " " "	4.000 " " " "	" " " "	3.013 "
" " 1894 " " "	15.000 " " " "	" " " "	6.090 "

w roku bieżącym zaś z preliminowanych 18.000 zł., o ile przybliżone obliczenia wykazują, wydany około 10.000 zł. pomimo iż liczba aktywowanych okręgów z końcem bieżącego roku wynosi pokaźną cyfrę 54, z których atoli wakuje 13 a to częścią dla braku lekarzy, lub skutkiem zrezygnowania z otrzymanych posad, jeden zaś (Wielkie Oczy) w powiecie jaworowskim na żądanie Wydziału powiatowego będzie obsadzonym dopiero w roku 1896.

Trudności te w obsadzeniu aktywowanych okręgów i pozostałe znaczne zapasy z kredytów uchwalonych na ryczałty skłoniły też Wydział krajowy jak to już wyżej nadmieniliśmy do zaproponowania na rok 1896 w 21 powiatach tylko po jednym okręgu i wstawienie do preliminarza budżetu na rok 1896 tej samej kwoty na ryczałty, która w r. 1895 uchwaloną była, jakkolwiek żądania w niektórych powiatach sięgają dalej, przy szem mieliśmy na uwadze przedewszystkiem powiaty, w których nie istnieją jeszcze okręgi, a w drugim rzędzie dopiero takie, gdzie są już wprawdzie okręgi, które funkcyonują prawidłowo, atoli ze względu na stosunki zdrowotne okolic, ich rozległość tudzież pewność pozyskania lekarza, okazuje się potrzeba utworzenia drugiego ewentualnie i trzeciego okręgu.

Wreszcie co do dwóch powiatów w których nie ma jeszcze okręgów sanitarnych, a mianowicie w Brzozowie i we Lwowie, skłoniły nas do propozycyi co do pierwszego umotywowana i usilna prośba, 18 gmin, co do drugiej zaś, również istotna potrzeba organizacyi służby zdrowia w Jaryczowie nowym tak ze względu na bardzo liczne zaludnienie tego miasteczka targowego jak i licznych gmin, które do okręgu tego wcielone będą a pozbawione są opieki lekarskiej a raczej zbyt od niej oddalone.

Za zorganizowaniem okręgu sanitarnego w powiecie lwowskim przemawia również prócz wyżej podniesionych motywów e. k. Namiestnictwo i Starostwo lwowskie. Po oddaniu zaś sprawozdanie niniejszego do druku wpłynęła też prośba ze strony Wydziału powiatowego we Lwowie o utworzenie okręgu sanitarnego w Jaryczowie nowym L. 77.375/95.

Opierając się tedy na przytoczonych szczegółach sprawozdania niniejszego, Wydział krajowy ma zaszczyt upraszać :

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm przyjmje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o istniejących okręgach sanitarnych.

II. Sejm upoważnia Wydział krajowy do utworzenia w roku 1896 dalszych 21 okręgów w powiatach: Jasło, Grybów, Biała, Żydaczów, Rzeszów, Łańcut, Ropeczyce, Trembowla, Złoczów, Brzesko, Buczacz, Chrzanów, Myślenice, Kolomyja, Jarosław, Gródek, Kossów, Stare miasto, Brzozów, Lwów, Tłumacz.

III. Sejm przewiduje wstawić w preliminarzu kraj. na r. 1896 pod Rubr. V. kwotę 18.000 zł. na koszt podróży lekarzy okręgowych, tudzież subwencje dla powiatów przewidziane §. 12. ust. z d. 2. lutego 1891 Nr. 17. Dz. u. kr. tak dla istniejących już jak i nowo powstać mających okręgów sanitarnych w r. 1896.

Lwów, dnia 29. listopada 1895.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy:

Stanisław hr. Badeni w. r.

Sprawozdawca:

Dr. Franciszek Horszard w. r.

Członek Wydziału krajowego.

Wykaz

aktywowanych okręgów sanitarnych w latach od 1892 do 1895 włącznie.

Powiat	Siedziba	Uwaga	Powiat	Siedziba	Uwaga
Bóbrka	Borynicze		Mościska	Krukienice Sądowa Wisznia	
Bohorodeczany	Bohorodeczany		Nadwórna	Majdan średni	
Borszczów	Mielnica		Nisko	Rudnik	
Brody	Szezurowice Toporów Podkamień	nie obsadz.	Nowy Targ	Krościenko Czarny Dunajec	
Brzeżany	Narajów		Podhajce	Wiśniowczyk	
Cieszanów	Narol		Przemyśl	Medyka	wakuje
Czortków	Ułaszkwce	wakuje	Przemyślany	Hanaczów	
Dobromil	Rybotycze Krościenko Dobromil	wakuje wakuje	Rawa	Magierów	wakuje
Dolina	Roźniatów Wełdzirz		Rohatyn	Podkamień	
Drohobycz	Podbuż Schodnica		Sambor	Żąka	
Gródek	Janów		Sanok	Jaśliska	wakuje
Horodenka	Obertyn Czernelica	wakuje	Sokal	Tartaków	
Husiatyn	Probużna	wakuje	Stanisławów	Maryampol	
Jarosław	Moszczany	wakuje	Stare miasto	Stara sól	
Jaworów	Wielkie Oczy	obsadz. odł. do roku 1896.	Stryj	Synowódzko wyż.	wakuje
Kalusz	Wojniłów		Tarnobrzeg	Grębów	
Kolbuszowa	Sokołów		Tłumacz	Niżniów	
Kołomyja	Jabłonów Gwoździec		Turka	Borynia Turka	wakuje
Kossów	Żabie		Wadowice	Lanckorona	
Lisko	Lutowiska Baligród		Zaleszczyki	Czerwonogród	
			Zbaraż	Nowe Sioło	
			Żółkiew	Kulików	

